

CAPITOLUL 26 - EDUCAȚIE ȘI CULTURĂ

INTRODUCERE

Capitolul 26 „Educație și cultură” acoperă următoarele domenii: educație și formare profesională, tineret, sport și cultură. Această secțiune detaliază cadrul legislativ existent, progresul în alinierea legislației naționale la acquis-ul Uniunii Europene, capacitățile administrative necesare pentru implementarea legislației europene, precum și planurile de viitor, care sunt detaliate în anexa A și anexa B la prezentul program.

Conform Raportului Comisiei Europene din 2025, Moldova se află la un nivel moderat de pregătire în domeniul educației și culturii. În cursul perioadei de raportare s-au înregistrat progrese bune, întrucât autoritățile au avansat reformele pentru a spori relevanța, calitatea și caracterul incluziv al educației și pentru a consolida rețeaua școlară atât în învățământul general, cât și cel profesional tehnic. Dezvoltarea politicilor culturale avansează, de asemenea, dar sectorul cultural suferă, în general, de o capacitate limitată.

Republica Moldova a adoptat un cadru legal robust în vederea implementării politicilor în domeniile sus menționate. Deși au fost înregistrate progrese considerabile în alinierea politicilor și actelor normative naționale la cele mai bune practici europene și internaționale, este imperativ ca eforturile să continue pentru a asigura armonizarea și pregătirea pentru aderare la UE.

Capitolul 26 este structurat în 2 subcapitole/ blocuri tematice după cum urmează:

- I. Educație și formare
- II. Tineret, Sport și Cultură

Acquis-ul din Capitolul 26 – Educație și cultură, în mare parte, nu necesită transpunerea normelor UE în legislația națională, întrucât este constituit preponderent din Recomandări, Decizii, Rapoarte, care stabilesc prioritățile, țintele și domeniile de cooperare și interes al statelor membre.

Cu excepția:

- Directivei privind accesul la educație al copiilor lucrătorilor migranți, transpusă parțial prin Legea 200/2025 privind libera circulație și șederea pe teritoriul Republicii Moldova a cetățenilor Uniunii Europene și a membrilor familiilor acestora [link](#)
- Directivei 2010/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 martie 2010 privind coordonarea anumitor dispoziții stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative în cadrul statelor membre cu privire la furnizarea de servicii mass-media audiovizuale (Directiva serviciilor mass-media audiovizuale - versiune codificată) (transpunere prevăzută în Capitolul 23),
- Directivei 2014/60/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 privind restituirea obiectelor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1024/2012 (prevăzută în Capitolul 1),
- Regulamentului (UE) 2019/880 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 aprilie 2019 privind introducerea și importul bunurilor culturale (transpunere prevăzută în Capitolul 29),
- Regulamentului (UE) 2021/1079 al Comisiei din 24 iunie 2021 de stabilire a unor norme detaliate pentru punerea în aplicare a anumitor prevederi ale Regulamentului (UE) 2019/880 al Parlamentului European și al Consiliului privind introducerea și importul bunurilor culturale (transpunere prevăzută în Capitolul 29)
- Hotărârilor Curții Europene de Justiție privind cazurile legate de nediscriminarea între resortisanții unui stat membru UE și alți cetățeni ai UE,

acquis-ul european în domeniul educației, formării, sportului, tineretului și culturii vizează recomandări pentru învățământul general, învățământul profesional tehnic și superior, formarea adulților, voluntariat și mobilitatea tinerilor, artiștilor și profesioniștilor din sectoarele culturale și creative, protecția și promovarea diversității culturale și patrimoniului cultural.

Responsabilitățile pentru implementarea Acquis-ului la Cap. 26 sunt distribuite între 2 autorități publice centrale: Ministerul Educației și Cercetării și Ministerul Culturii. În procesul de transpunere/aliniere la acquis-ul UE, ministerele menționate colaborează efectiv cu toate agențiile și instituțiile din subordine, dar și cu autoritățile publice centrale din țară.

Alinierea Republicii Moldova la acquis-ul Uniunii Europene în domeniul educației și culturii are o abordare strategică integrată, care include reforme legislative, consolidarea capacităților instituționale și investiții în modernizarea sistemului educațional, precum și cel al culturii și patrimoniului cultural.

În acest context, eforturile Republicii Moldova în domeniile menționate sunt îndreptate spre atingerea obiectivelor și țăntelor europene pentru segmentele menționate prin continuarea reformelor în domeniile respective, asigurarea finanțării adecvate a proceselor de modernizare a sistemelor educației, culturii, tineretului și sportului, dar și fortificarea capitalului uman și capacităților administrative. Elementele de bază ale acestor reforme vizează:

- Actualizarea cadrului normativ pentru alinierea la obiectivele și standardele UE în educație;
- Transpunerea principiilor Spațiului European al Educației și Procesului de la Bologna;
- Dezvoltarea curriculei naționale în conformitate cu competențele-cheie promovate de UE;
- Consolidarea resursei umane din educație și cultură;
- Integrarea componentelor privind valorile și principiile europene, precum drepturile omului, diversitatea culturală și democrația.
- Promovarea incluziunii și egalității de șanse;
- Consolidarea sistemului de asigurare a calității în educație prin implementarea standardelor europene (ESG – Standards and Guidelines for Quality Assurance in the EHEA);
- Modernizarea infrastructurii educaționale și culturale;
- Integrarea și participarea în programele europene.

Totodată menționăm că sistemul educațional și cultural din Republica Moldova se confruntă cu o serie de provocări, care afectează calitatea și accesibilitatea educației și culturii, care ar putea periclita atingerea unor obiective și ținte în domeniile menționate. Printre acestea sunt:

- finanțare insuficientă
- infrastructură perimată
- deficit de cadre didactice și specialiști în domeniul culturii
- capacitatea instituțională redusă
- inegalități de acces, în special în mediul rural
- protejarea și valorificarea insuficientă a patrimoniului cultural
- diplomație culturală slab insuficient valorificată

BLOCUL I : EDUCAȚIE ȘI FORMARE

1. Prezentarea generală a situației

1.1 Cadrul legislativ

Actul legislativ primar care reglementează funcționarea sistemului de învățământ în Republica Moldova este Codul Educației (Legea 152/2014). Adoptarea Codului educației a coincis cu semnarea Acordului de

Asociere cu UE, fiind documentul de referință pentru toate reformele ulterioare și principalele documente de politici aprobate.

Prin implementarea obiectivelor Bologna și a angajamentelor cheie asumate în 2005, Procesul de la Bologna a creat premisele pentru următoarele reforme în domeniu, inclusiv reformele structurale, susținute și de programul UE Tempus, ulterior programul Erasmus+, implementat de instituțiile de învățământ superior cu sprijinul ministerului.

În domeniul Învățământului profesional tehnic, alinierea la politicile Uniunii Europene a fost facilitată în special prin participarea Republicii Moldova în Procesul Torino și cooperarea intensă cu Fundația Europeană pentru Instruire (ETF). Acesta a marcat începutul unor transformări semnificative menite să îmbunătățească sectorul învățământului profesional tehnic în Moldova. Din 2014, Republica Moldova folosește sistemul de credite pentru învățământul profesional (ECVET) și din 2022 este membră a Alianței Europene pentru Ucenicie.

În septembrie 2025, Republica Moldova a semnat Declarația Herning privind educația și formarea profesională atractivă și incluzivă pentru o competitivitate sporită și locuri de muncă de calitate 2026-2030, prin care acțiunile Republicii Moldova ce vizează modernizarea sistemului de formare profesională și răspunsul la nevoile pieței muncii se vor alinia cu principiile de reformă definite în acquis-ul UE.

Rezoluția Consiliului din 26 februarie 2021 privind un cadru strategic pentru cooperarea europeană în educație și formare pentru Spațiul European al Educației și nu numai (2021-2030) prezintă un document cheie în elaborarea documentului-cadru general, care definește obiectivele generale și obiectivele specifice pe termen mediu și lung: Strategia de Dezvoltare a Educației „Educația 2030”, aprobată în 2023 prin HG 114/2023 [link](#).

În educația timpurie, eforturile se concentrează pe realizarea recomandărilor UE conținute în Recomandările:

- Council Recommendation of 22 May 2019 on High-Quality Early Childhood Education and Care Systems *OJ C 189, 5.6.2019, p. 4–14*
- Council Recommendation (EU) 2021/1004 of 14 June 2021 establishing a European Child Guarantee *OJ L 223, 22.6.2021, p. 14–23* [link](#)
- Council Recommendation of 8 December 2022 on early childhood education and care: the Barcelona targets for 2030 2022/C 484/01 *OJ C 484, 20.12.2022* [link](#)
- Council Recommendation of 22 May 2019 on High-Quality Early Childhood Education and Care Systems *OJ C 189, 5.6.2019, p. 4–14* [link](#).

Astfel în concordanță cu obiectivele acestor acte UE, principiul educației centrate pe copil în Educația Timpurie (ECEC) este integrat în documentele de politici naționale:

- Cadrul de referință pentru educația timpurie [link](#)
- Curriculum pentru educația timpurie [link](#)
- Planul-cadru pentru Învățământul Preșcolar [link](#)
- Standarde de învățare și dezvoltare a copiilor de la naștere până la 7 ani [link](#)
- Metodologia de monitorizare și evaluare a dezvoltării copilului pe baza Standardelor de Învățare și Dezvoltare pentru copiii de la naștere până la vârsta de 7 ani.

În prezent, autoritățile naționale se concentrează pe extinderea serviciilor de educație timpurie pentru copiii până la 2 ani și pe dezvoltarea de opțiuni alternative de îngrijire a copiilor, aspecte puse în evidență în actele UE.

În ceea ce privește transversalitatea și incluziunea, și în conformitate cu obiectivele stabilite în actele UE:

- *Council Recommendation of 28 November 2022 on Pathways to school success, a new framework for action* [link](#);
- *Council conclusions on equity and inclusion in education and training in order to promote educational success for all* [link](#);
- *Council conclusions on reducing early school leaving and promoting success in school* [link](#)
- *Council conclusions on inclusive, learner-centred practices in early childhood education and care and school education* [link](#),
- *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the Action Plan on Basic Skills* [link](#),

Ministerul va continua să implementeze următoarele programe și inițiative, precum:

- Programul Național pentru Educație Incluzivă pentru anii 2024-2027 [link](#)
- Strategia de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027; [link](#);
- Plan-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, anul universitar 2024-2025 [link](#)
- Planul-cadru de instruire pentru elevii din familii de refugiați din Ucraina, Ordin nr. 210 din 28.09.2023;
- Programul de burse de merit pentru elevii de liceu și studenți romi (adoptat prin HG 818/2023) [link](#)
- Standarde minime pentru dotarea instituțiilor de învățământ general cu mijloace de tehnologii informaționale și internet, ordin nr. 675/ 2024 [link](#)
- Standarde de dotare minimă a laboratoarelor de fizică, chimie și biologie în instituțiile de învățământ, ordinul nr.1539 din 29.08.2025 [link](#)
- Activitatea Consiliului Consultativ în domeniul educației incluzive, ordin nr. 211/2023 [link](#)
- Ghid metodologic pentru guvernarea școlară democratică în Republica Moldova orin nr. 1643/2023 [link](#)
- Planul de activitate al Platformei Consultative Permanente în domeniul Educației Parentale și Promovării Parentalității Pozitive din cadrul Ministerului Educației și Cercetării [link](#)
- Ordin nr. 2074/2025 cu privire la aprobarea documentelor de suport privind implementarea mecanismului de asigurare a educației și formării profesionale incluzive [link](#)

În conformitate cu Recomandarea Consiliului din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, prevăzute în Codul Educației al Republicii Moldova, art. 11, alin. (2) aceste competențe fiind pe deplin integrate în sistemul educațional al Republicii Moldova printr-un cadru curricular și metodologic cuprinzător. [Link](#)

În concordanță cu *Council Recommendation of 22 May 2018 on promoting common values, inclusive education, and the European dimension of teaching (europa.eu)* și *Council Resolution of 21 November 2008 on a European strategy for multilingualism*, prin Ordin al ministrului [link](#) a fost aprobat Cadrul de implementare a educației multilingve, care include un plan de acțiuni pentru perioada 2025-2030 pentru implementarea educației multilingve în școlile alolingve. Cadrul prevede pilotarea programelor de educație multilingvă în instituțiile de învățământ primar și secundar, ciclul I și ciclul II, pentru perioada 2025–2028. Inițiativa urmărește diversificarea ofertelor educaționale prin extinderea predării-învățării în mai multe limbi de instruire.

În învățământul profesional tehnic, educația pentru cetățenie și educația privind valorile europene fac parte din subiectul „Educație pentru societate”. Cadrul de referință al competențelor pentru cultura democratică al Consiliului Europei este în curs de implementare paralel cu Dezvoltarea curricula și implementarea treptată a disciplinei Educație pentru societate (curricula, ghiduri, metodologii de evaluare și monitorizare) [link](#) [link](#) [link](#) [link](#) [link](#) [link](#).

Există activități de sprijin pentru instituțiile pentru formarea inițială și continuă a personalului didactic în elaborarea curriculei disciplinare (recalificare, master, programe ÎPT) și multe activități de implementare a Competențelor CoE pentru Cadrul de Referință pentru Cultura Democratică [link link](#).

Consolidarea resurselor umane în educație

În contextul recomandărilor din actele UE Republica Moldova acordă o atenție deosebită consolidării resurselor umane în educație. În octombrie 2023, prin Hotărârea Guvernului nr. 807/2023 a fost înființată Instituția Publică Institutul Național pentru Educație și Leadership (INEL) [link](#).

În anul 2025, INEL a continuat implementarea reformei cheie de dezvoltare profesională a cadrelor didactice prin lansarea oficială a Programului Național „Investim în directorii de școli: leadership și transformare organizațională” [link](#).

Totodată, în 2025, în cadrul programelor „Investim în educatori” și „Investim în profesori”, aproximativ 2000 de educatori și 4000 de cadre didactice au beneficiat de oportunități de dezvoltare profesională, din bugetul de stat fiind alocate peste 12,6 milioane de lei. Această inițiativă are ca scop consolidarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice și educatorilor, managerilor școlari asigurându-le acces la formări de calitate și la conținut relevant pentru provocările actuale cu care se confruntă sistemul educațional. În procesul de formare au fost implicați circa 1000 de mentori formați la nivel național. Campania „Alege să fii profesor, inspiră generații!” a continuat și în 2025, rezultând în încadrarea profesională a 426 de cadre didactice tinere, un număr în creștere față de 365 în 2024.

Consolidarea rețelei de învățământ și implementarea Proiectului Școli Model

În contextul implementării și extinderii Proiectului „Școala Model” lansat prin Ordinul nr. 198 din 26.02.2024 [link](#), în 2025 a fost semnat Acordul-cadru de împrumut dintre Banca de Dezvoltare a Consiliului European și Republica Moldova/Facilitatea de Finanțare Publică pentru Modernizarea Școlilor, care prevede alocarea a 30 milioane de euro pentru extinderea rețelei Școlilor Model cu încă 15 instituții. Către anul 2029, se preconizează extinderea rețelei de școli model la un număr 90 de instituții. Lista școlilor model care vor extinde Rețeaua Școlilor Model cu încă 55 de instituții a fost aprobată prin Ordinul ministrului nr. 1146 din 9 iulie 2025. Modernizarea celor 90 de școli model (întreaga rețea) necesită un buget estimat de 220 milioane de euro.

Învățământul profesional tehnic (ÎPT)

În Învățământul profesional tehnic cu referire la prioritățile actelor UE:

- Recomandarea Consiliului din 24 noiembrie 2020 privind educația și formarea profesională (VET) pentru competitivitate durabilă, echitate socială și reziliență – EMPL B3 JO C 417, [link](#);
- Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor
- Agenda europeană pentru competențe pentru competitivitate durabilă, echitate socială și reziliență [link](#)
- Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor cu privire la progresele către realizarea Spațiului european al educației [link](#)
- Propunerea Comisiei de recomandare a Consiliului „Europa în mișcare” – oportunități de mobilitate pentru învățare pentru toți, [link](#)
- Pilonul european al drepturilor sociale, semnat la 17 noiembrie 2017 de către Consiliul UE, Parlamentul European și Comisie [link](#)
- Rezoluția Consiliului din 15 noiembrie 2007 privind educația și formarea ca motor cheie al Strategiei de la Lisabona [link](#)
- Recomandarea Consiliului din 15 martie 2018 privind un cadru european pentru ucenicie de calitate și eficientă - EMPL B3 [link](#)

Reforma și modernizarea sectorului se concentrează pe următoarele componente:

- *Asigurarea calității și reforma curriculară*
- *Alinierea la nevoile pieței muncii și atingerea obiectivelor UE ~~care se realizează prin~~*
- *Formarea cadrelor didactice din Învățământul profesional tehnic, inclusiv din perspectiva incluziunii de gen.*

În conformitate cu:

- Decizia (UE) 2018/646 a Parlamentului European și a Consiliului din 18 aprilie 2018 privind un cadru comun pentru furnizarea de servicii mai bune pentru competențe și calificări (Europass) și de abrogare a Deciziei nr. 2241/2004/CE ([link](#))
- Rezoluția Consiliului privind o nouă agendă europeană pentru învățarea adulților 2021-2030 ([link](#))
- Recomandarea Consiliului din 16 iunie 2022 privind o abordare europeană a microcreditelor pentru învățarea pe tot parcursul vieții și capacitatea de angajare 2022/C 243/02 – EMPL B3 ([link](#))
- Recomandarea Consiliului din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții ([link](#))
- Recomandarea Consiliului (2016/C 484/01) din 19 decembrie 2016 privind căile de perfecționare: noi oportunități pentru adulți – EMPL B2 ([link](#)),

cadru normativ pentru *Sistemul de învățare pe tot parcursul vieții* a fost consolidat prin aprobarea: Modificării HG nr. 222/2024 privind aprobarea Regulamentului cu privire la educația adulților [link](#) și Metodologiei de elaborare a programelor de formare profesională a adulților Ordinul MEC nr. 1834/2025. În corespundere cu Council Recommendation of 16 June 2022 on a European approach to micro-credentials for lifelong learning and employability [link](#), sistemul de microcalificări a fost introdus în R. Moldova prin Legea nr. 257/2023 de modificare a Codului Educației [link](#) și este în proces de dezvoltare pentru a acoperi necesitatea în noi competențe. Modelele de Certificate de competență profesională pentru absolvirea programelor de calificare parțială (micro-calificare) pentru nivelurile 3-5, 6 și 7 ale CNC au fost aprobate prin Ordinul de ministru 190/2025 [link](#).

Începând cu anul 2024, ca parte a unui proiect Erasmus+, Ministerul Educației și Cercetării și-a asumat rolul de Punct Național de Coordonare pentru rețelele Euroguidance, Europass și EQF. În anii următori, eforturile se vor concentra pe consolidarea capacității Ministerului de a îndeplini eficient acest obiectiv esențial.

În domeniul învățământului superior, reieșind din Strategia Europeană pentru Universități (2022), și în calitate de membru al Procesului Bologna din 2005, Republica Moldova a întreprins reforme structurale pentru a se alinia la principiile și obiectivele-cheie ale Spațiului European al Învățământului Superior (EHEA) în corespundere cu actele UE:

- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions, a blueprint for a European degree COM(2024) 144 final
- Council conclusions on a European strategy empowering higher education institutions for the future of Europe 2022/C 167/03 - Publications Office of the EU ([europa.eu](#))
- Council Recommendation of 20 November 2017 on tracking graduates. OJ C 423, 9.12.2017, p. 1–4 [EUR-Lex - 32017H1209\(01\) - EN - EUR-Lex \(\[europa.eu\]\(#\)\)](#)
- Council Recommendation of 5 April 2022 on Building bridges for effective European higher education cooperation *OJ C 160, 13.4.2022, p. 1–8* [EUR-Lex - 32022H0413\(01\) - EN - EUR-Lex \(\[europa.eu\]\(#\)\)](#)
- Council Recommendation of 26 November 2018 on Promoting automatic mutual recognition of higher education and upper secondary education and training qualifications and the outcomes of learning periods abroad [EUR-Lex - 32018H1210\(01\) - EN - EUR-Lex \(\[europa.eu\]\(#\)\)](#)

- Council Recommendation of 16 June 2022 on a European approach to micro-credentials for lifelong learning and employability [EUR-Lex - 52021DC0770 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)
- Commission Implementing Decision on the Framework of inclusion measures of the Erasmus+ and the European Solidarity Corps [Framework of inclusion measures of the Erasmus+ and the European Solidarity Corps 2021-27](#) (Commission adoption: 22 October 2021):
- Council Recommendation ‘Europe on the Move’ – learning mobility opportunities for everyone establishes the concept of “learning mobility”
- Council Recommendation of 12 May 2025 on a European quality assurance and recognition system in higher education [link](#)
- Council Resolution on a joint European degree label and the next steps towards a possible joint European degree: boosting Europe’s competitiveness and the attractiveness of European higher education [link](#)

În scopul alinierii la standardele europene, recunoașterea internațională a diplomelor de studii superioare, extinderea autonomiei instituțiilor, simplificarea procedurilor de evaluare externă, oferirea flexibilității în organizarea programelor, planurile vizează:

- modificarea Regulamentului-cadru privind mobilitatea academică în învățământul superior, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 56/2014;
- Modificarea HG 616/2016 pentru actualizarea metodologiei de evaluare externă a calității în vederea autorizării de funcționare provizorie și acreditării programelor de studii prin integrarea principiului integrității;
- Susținerea mobilității academice prin fortificarea participării R. Moldova la Programele UE;
- Implementarea măsurilor preparatorii pentru asocierea la Programul Erasmus+
- Participarea activă la fortificarea Spațiului European al Învățământului Superior, Republica Moldova în comun cu România deține Secretariatul SEIS, care va finaliza prin organizarea Conferinței Ministeriale EHEA în mai 2027 la Iași și Chișinău.

Cadrul normativ este în continuă actualizare și facilitează atât recunoașterea diplomelor și calificărilor eliberate în R. Moldova în străinătate, cât și recunoașterea calificărilor din străinătate în Republica Moldova. În sensul *Concluziilor Consiliului din 16 mai 2023 privind pașii suplimentari pentru a face din recunoașterea reciprocă automată în educație și formare o legătură realitate și Recomandarea Consiliului din 26 noiembrie 2018 privind promovarea recunoașterii reciproce automate a calificărilor de învățământ superior și secundar superior și de formare și rezultatele perioadelor de învățare în străinătate* este în proces de implementare Foaia de parcurs pentru anii 2023–2027 privind implementarea Cadrului Național al Calificărilor, care include acțiuni-cheie menite să consolideze recunoașterea și modernizarea calificărilor în Moldova. Aceste acțiuni includ: dezvoltarea mecanismelor și procedurilor de recunoaștere a calificărilor pentru profesiile reglementate; Asigurarea funcționalității și interoperabilității Registrului Național al Calificărilor (RNC) cu baza de date Europass, Digitalizarea documentelor de studiu; Referențierea Cadrului Național al Calificărilor (NQF) la Cadrul European al Calificărilor (EQF).

Politici orizontale (tranziția digitală și verde)

În conformitate cu actele UE:

- Recomandarea Consiliului din 16 iunie 2022 privind învățarea pentru tranziția verde și dezvoltarea durabilă [link](#)
- Recomandarea Consiliului din 29 noiembrie 2021 privind abordările de învățare mixtă pentru o educație primară și secundară de înaltă calitate și inclusivă [link](#),
- Recomandarea Consiliului privind factorii cheie pentru o educație și formare digitală de succes, 23 noiembrie 2023 [link](#).

- Recomandarea Consiliului privind îmbunătățirea furnizării competențelor și abilităților digitale în educație și formare, 23 noiembrie 2023 [Link](#).
- Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Planul de acțiune pentru educația digitală 2021-2027 - Reconfigurarea educației și formării pentru era digitală, COM/2020/624 final [link](#).
- Concluziile Consiliului privind educația digitală în societățile cunoașterii din Europa [link](#)
- Concluziile Consiliului privind sprijinirea bunăstării în educația digitală [link](#)

eforturile au vizat modernizarea sistemului educațional prin dotări TIC și dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor și profesorilor. Progresul realizat în digitalizarea educației cuprinde:

- Sisteme informaționale și date
- Conținuturi digitale
- Infrastructură digitală
- Competențe digitale.

1.2 Capacități administrative

Implementarea acquis-ului la capitolul 26 Educație și cultură este competența directă a Ministerului Educației și Cercetării și a Ministerului Culturii. Ministerul Educației și Cercetării, elaborează politici sectoriale în educație, care acoperă toate nivelurile: învățământul preșcolar, învățământul primar, învățământul gimnazial, învățământul general, învățământul profesional, învățământul superior (studii de licență, masterat și doctorat), tineret și sport, precum și autoritățile administrației publice locale de nivelul doi și ale UAT Găgăuzia, autoritățile administrației publice locale de nivel I, care sunt responsabile de implementarea politicilor.

Personalul: efectiv limită a Ministerului Educației și Cercetării – 123 / angajați – 94

Implementarea politicilor în domeniu se realizează și prin intermediul mai multor agenții de implementare, precum:

- *Agenția de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (ANACEC) ;*
- *Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare (ANCE),*
- *Agenția Națională pentru Dezvoltarea Programelor și Activităților pentru Tineret*
- *Centrul pentru Tehnologii Informaționale în Educație (CTICE)*
- *Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică, și 35 departamente teritoriale (SAP),*
- *Institutul Național pentru Educație și Leadership,*
- *Agenția Națională de Cercetare și Dezvoltare,*
- 35 Organe locale de specialitate în domeniul învățământului

În procesul de elaborare a politicilor în domeniile ce țin de capitolul 26, sunt implicate și alte ministere: Ministerul Finanțelor Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Apărării, Ministerul Sănătății și Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare.

2. Planuri de viitor *Legislația (acquis-ul) în domeniul educației și formării*

2.1. Planuri legislative

Sub aspectul celor menționate, pentru perioada 2025-2026, se va pune accent pe coordonarea eforturilor în vederea continuării procesului de aliniere a legislației naționale la acquis-ul UE. În conformitate cu Strategia de dezvoltare a educației „Educație 2030”, Republica Moldova va continua să ajusteze sectorul educației la cerințele și legislația Uniunii Europene. Republica Moldova va adopta în continuare o abordare cuprinzătoare a sectoarelor din capitolul de negocieri 26, care va include:

- Actualizarea cadrului normativ, inclusiv modificarea Codului Educației, care să sprijine reformele sectoarelor din Capitolul 26;
- Integrarea standardelor europene în sistemul național de educație și formare;
- Promovarea calității și relevanței studiilor la toate nivelurile;
- Asigurarea accesului echitabil și educației incluzive;
- Dezvoltarea profesională și creșterea oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții pentru toți
- Asigurarea calității și diversificării programelor oferite.

La nivel de sistem sunt planificate aprobarea Programului de implementare a Strategiei „Educație 2030” pentru perioada 2026-2030, care va adresa prioritățile menționate în acțiuni concrete. O atenție deosebită va fi acordată proceselor care vor asigura atingerea indicatorilor stabiliți la nivelul UE pentru domeniile din capitolul 26, ținând cont de starea actuală a sistemului educațional și de posibilitățile reale pentru dezvoltarea acestuia.

În același timp, vor continua să fie promovate reformele instituționale, parteneriatele strategice, mecanismele de monitorizare și consolidare a capacităților, inclusiv consolidarea capacităților necesare pentru participarea la programele UE și la grupurile de lucru al Cadrului strategic de cooperare al Uniunii Europene.

În învățământul general vor fi dezvoltate/aprobate:

- Cadru normativ cuprinzător pentru consolidarea autonomiei școlare și formarea liderilor școlari cu instruirea necesară pentru a gestiona și conduce în mod eficient instituțiile autonome.
- Noile Curricula pentru învățământul general
- Hotărâre de Guvern pentru aprobarea unui nou Program național de învățare a limbii române pentru anii 2026-2029.

În aspecte de digitalizare se va pune accent pe Creșterea accesibilității resurselor educaționale pentru toți beneficiarii, îmbunătățirea calității procesului educațional prin utilizarea de materiale diversificate și actualizate. În acest context vor fi aprobate:

- Hotărârea de Guvern pentru aprobarea Conceptului Sistemului Informațional Platforma națională de resurse deschise în educație;
- Hotărârea de Guvern pentru aprobarea Conceptului Sistemului Informațional e-admitere în învățământul general și a Regulamentului privind modul de funcționare și utilizare a sistemului;
- Hotărârea de Guvern pentru aprobarea Conceptului și Regulamentului privind Sistemului Informațional de Management al Datelor în Domeniul Educației Incluzive (SIMDDEI).

În domeniul Învățământului profesional tehnic

- Asigurarea relevanței și calității învățământului profesional prin elaborarea standardelor ocupaționale și a standardelor de calificare,
- Actualizarea curriculumului și dezvoltate materiale didactice, inclusiv manuale,
- Formarea continuă a cadrelor didactice din sistem, inclusiv din perspectiva egalității de gen și incluziunii;
- Dezvoltarea de programe noi în domeniul competențelor verzi și al microcalificărilor;
- Susținerea și promovarea pentru creșterea numărului de elevi care studiază prin învățământ dual.

În domeniul recunoașterii actelor de studii și a calificărilor se va aproba:

- Legea cu privire la recunoașterea calificărilor profesionale modificarea Hotărârii Guvernului 485/2025
- Promovarea utilizării mai eficiente a instrumentelor Europass;
- Hotărârea de Guvern pentru aprobarea Regulamentului privind recunoașterea și echivalarea perioadelor de studiu obținute în străinătate pentru continuarea studiilor în învățământul superior.

În Învățământul superior aspectele legislative se vor axa pe aprobarea:

- Metodologiei de finanțare bugetară a instituțiilor publice de învățământ superior
- Hotărârii de Guvern pentru aprobarea majorării burselor în cadrul Programului de mobilitate CEEPUS IV
- Hotărârii de Guvern pentru actualizarea metodologiei de evaluare externă a calității în vederea autorizării de funcționare provizorie și acreditării programelor de studii prin integrarea principiului integrității.

2.2. Implementarea acquis-ului și consolidarea capacităților administrative *Legislația (acquis-ul) în domeniul educației și formării*

În domeniul educației timpurii, eforturile sunt direcționate către creșterea ratelor generale de participare, îmbunătățirea calității și diversității programelor preșcolare, precum și sporirea finanțării pentru educația și îngrijirea timpurie a copilului (ECEC). Eforturile viitoare în educația timpurie vor fi concentrate pe:

- Crearea de noi locuri în creșele și grădinițele publice în zonele cu creștere demografică, cu un accent special pe localitățile fără servicii de educație timpurie și în zonele rurale (acțiune continuă);
- Dotarea tuturor instituțiilor de educație timpurie cu jucării, cărți și materiale didactice conform standardelor de echipare pentru a asigura calitatea procesului educațional.
- Reorganizarea rețelei și crearea de grădinițe-școli primare
- Formarea educatorilor din educația timpurie, în conformitate cu noua curricula elaborate, inclusiv prin programul „Investim în educatori”.

În învățământ general, pentru a îmbunătăți accesibilitatea, echitatea și calitatea înaltă a educației pentru toți, activitățile se vor concentra pe:

- Implementarea *Proiectului Școala-Model*, lansat în 2024, cu o rețea inițială de 35 de școli-model, care se așteaptă să crească la 90 de școli.
- Elaborarea și aprobarea noului *Curriculum pentru învățământ general*, care va oferi flexibilitate curriculumului școlar, pentru a crește relevanța studiilor în funcție de cerințele, abilitățile și interesele elevilor, precum și o mai bună adaptare la cerințele pieței muncii. Noul curriculum va asigura unitatea educației, îmbrățișând diversitatea socială, culturală și lingvistică și promovând educația interculturală și multilingvă. Curriculumul va oferi o abordare integrată interdisciplinară bazată pe discipline școlare conexe, cu procese de predare-învățare-evaluare inter- și transdisciplinare, orientate spre dezvoltarea durabilă a competențelor-cheie, cu un accent pe dimensiunea de gen, tranziția verde și digitală;
- *Fortificarea resursei umane* prin programe de formare continuă dedicate, cum ar fi Programul Național „Investim în Profesori”, lansat în 2023. Această inițiativă, împreună cu alte programe și proiecte susținute de parteneri, își propune să ofere profesorilor metodologii moderne, abilități și resurse pentru a îmbunătăți calitatea educației și rezultatele elevilor;
- *Digitalizarea în învățământul general*, concentrată pe integrarea tehnologiilor informaționale în procesul educațional, dezvoltarea și evaluarea competențelor digitale pentru elevi și profesori și

crearea unor sisteme informaționale performante pentru o mai bună colectare și analiză a datelor în cadrul sistemului educațional.

- Creare la nivel național a Centrelor de educație incluzivă;
- Implementarea Programului de alimentație gratuită a elevilor din ciclul gimnazial;
- Implementarea obiectivelor din Planul Național privind realizarea Garanției Europene pentru copii;

O atenție sporită se acordă aspectelor legate de fortificarea infrastructurii de acces și dotarea instituțiilor de învățământ și centrelor de resurse cu tehnologii asistive care să răspundă necesităților copiilor cu cerințe educaționale speciale.

Va continua implementarea unor programe naționale, precum:

- Programul Național privind învățarea limbii române de către minoritățile naționale, inclusiv populația adultă, pentru anii 2026-2029
 - Programul național pentru educație incluzivă (2024-2027) [link](#)
 - Planul interministerial de integrare a acțiunilor de Alfabetizarea Informațională și Media (AIM) în planurile de acțiuni ale instituțiilor de stat relevante pentru anii 2024-2026;
 - Planul de acțiuni pentru educație multilingvă în învățământul general,
- și va fi inițiată elaborarea și aprobarea programelor succesive pentru implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027; [link](#)

Învățământ tehnic profesional:

- Actualizarea curriculumului în învățământul tehnic profesional
- Asigurarea formării continue a cadrelor didactice de specialitate:
- Investiții în infrastructura ÎIPT
- Elaborarea și aprobarea materialelor de învățare;
- Corelarea comenzii de stat cu tendințele de dezvoltare ale pieței muncii;
- Promovarea învățământului profesional tehnic și a celui dual;
- Implementarea sistemelor digitale de management în învățământul tehnic profesional
- Monitorizarea procesului de evaluare externă pentru acreditarea/autorizarea programelor de formare inițială în învățământul tehnic profesional.
- Monitorizarea accesului unităților economice la fonduri pentru compensarea costurilor în învățământul dual.

Învățarea pe tot parcursul vieții activitățile se vor axa pe creșterea calității și transparenței procesului de formare profesională a adulților în contextul învățării pe tot parcursul vieții:

- Monitorizarea și diversificarea serviciilor de validare a învățării non-formale și informale;
- Promovarea formării profesionale a adulților;
- Completarea Registrului Național al Calificărilor (formare continuă) cu informații despre programele acreditate (100% programe înregistrate).

Învățământ superior: În domeniul Învățământului superior eforturile vor fi concentrate pe aspecte legate de promovarea calității educației, internaționalizarea învățământului superior și formării profesionale aliniată la cerințele pieței muncii. Totodată se urmărește implementarea unor mecanisme și realizarea campaniilor de informare și formare pentru asigurarea integrității.

3. Aspecte financiare (estimarea costurilor)

Resursele financiare pentru realizarea obiectivelor legate de implementarea acquis-ului în domeniul educație și formare se estimează:

Pentru măsurile legislative/normative – 31758.98 mii lei, dintre care;

- 3195.46 mii lei din bugetul de stat
- 28725.52 mii lei din asistența externă

Pentru măsurile de implementare a reformelor - 588182.98 mii lei, dintre care:

- 121276.00 mii lei din bugetul de stat
- 409662.59 mii lei din asistența externă.

Costurile de la bugetul de stat sunt racordate la planificarea bugetară anuală și la Cadrul bugetar pe termen mediu. Costurile de implementare vor crește pe măsura în care vor fi identificate noi surse de finanțare de la parteneri, precum și calcularea costurilor pentru unele acțiuni cu statut de – resurse nedeterminate.

BLOCUL II : TINERET, SPORT ȘI CULTURĂ

Introducere

În Republica Moldova, responsabilitatea pentru dezvoltarea politicilor și programelor naționale pentru domeniile tineret și sport revine Ministerului Educației și Cercetării, în special prin Direcția politici pentru tineret și sport, iar pentru domeniul culturii - Ministerului Culturii.

Elaborarea și implementarea politicilor pentru tineret la nivel local este o responsabilitate a autorităților publice locale. La nivel național politicile în domeniul tineret sunt implementate de Agenția Națională pentru Dezvoltarea Programelor și Activităților de Tineret, o instituție subordonată Ministerului Educației și Cercetării.

Pe domeniul sport, Ministerul Educației și Cercetării, ca organ central de specialitate în domeniul educației fizice și sportului colaborează cu Agenția Națională Antidoping, alte Autorități Publice Centrale și Locale, Comitetul Național Olimpic și Sportiv, Comitetul Paralimpic, Comitetul Deaflympic. Politica națională pe dimensiunea sportului este implementată de către federațiile naționale de profil, școlile sportive, asociațiile, cluburile sportive și Centrul Sportiv de Pregătire a Loturilor Naționale prin diverse programe și măsuri legislative, administrative și financiare.

Dezvoltarea și implementarea politicilor legate de cultură, patrimoniu național, turism (cultural) și mass-media revine Ministerului Culturii, în special prin Direcția arte, industrii creative și educație artistică, Direcția patrimoniu cultural, Direcția turism, precum și Direcția politici în domeniu mass-media. Implementarea politicilor naționale este asigurată de către Oficiul Național de Dezvoltare a Culturii, Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial, Camera Națională a Cărții, Centrul Național al Cinematografiei, Serviciul de Evidență și Circulație a Bunurilor Culturale Mobile, Institutul Patrimoniului Cultural, Agenția de Inspectare și Restaurare a Monumentelor, Agenția Națională Arheologică, precum și Oficiul Național al Turismului.

Abordarea strategică pentru alinierea domeniilor **tineret, sport și cultură** din Republica Moldova la legislația și rigorile Uniunii Europene implică reforme legislative, instituționale și programatice. Acestea trebuie să integreze valorile europene privind incluziunea, egalitatea de șanse, dezvoltarea durabilă și participarea activă a tinerilor și sportivilor.

Această abordare urmează să includă:

- Adoptarea unui cadru legislativ modern bazat pe Strategia UE pentru Tineret 2019-2027, care promovează principiile de participare, conectare și emancipare a tinerilor.
- Armonizarea legislației naționale cu actele europene privind drepturile tinerilor, voluntariatul, mobilitatea și educația pentru cetățenie activă;
- Crearea și dezvoltarea unei rețele de centre pentru tineret la nivel național, cu standarde armonizate la cele ale UE;
- Dezvoltarea unor platforme de dialog structurat între tineri, autorități și parteneri europeni pentru co-crearea politicilor;
- Adoptarea legislației conforme cu Carta Europeană a Sportului și normele Consiliului Europei și ale UE privind buna guvernare în sport.
- Crearea unor mecanisme de cooperare între federațiile sportive naționale și organismele internaționale pentru a alinia practicile sportive la standardele UE;
- Susținerea sportului pentru toate categoriile sociale, inclusiv persoane cu dizabilități, prin inițiative finanțate la nivel național și european.
- Promovarea egalității de gen în sport, încurajând participarea fetelor și femeilor în activități sportive și de conducere;
- Adoptarea cadrului de politici și normativ în domeniul culturii și patrimoniului, corelat cu prioritățile și acquis-ul UE;
- Protecția și promovarea diversității expresiilor culturale;
- Consolidarea rolului culturii pentru promovarea incluziunii sociale, egalității de gen și coeziunii teritoriale, combaterea rasismului, dezinformării și propagandei de război;
- Promovarea dimensiunii culturale a Dezvoltării Durabile;
- Gestionarea riscurilor în domeniul patrimoniului cultural și asigurarea arhitecturii de înaltă calitate și mediului construit;
- Asigurarea rezilienței și durabilității sectoarelor culturale și creative;
- Fortificarea statutului artiștilor și profesioniștilor culturali și creativi;
- Promovarea și susținerea acțiunilor aferente diplomației culturale (târguri de carte, expoziții internaționale, festivaluri, turnee teatrale ș.a.);
- Promovarea și implementarea programelor de rezidență și mobilitate artistică și culturală;
- Cooperarea în cadrul forurilor internaționale precum UNESCO și Consiliul Europei pentru dezvoltarea diversității culturale, conservarea și valorificarea patrimoniului cultural și istoric.

1. Prezentare generală a situației TINERET, SPORT ȘI CULTURĂ

1.1. Cadrul legislativ Tineret

Politica națională pentru tineret este aliniată cu politicile Comisiei Europene în acest domeniu, așa cum sunt prevăzute în cel de-al patrulea document de politică sectorial – Strategia de Dezvoltare a Sectorului de Tineret 2030 și Programul său de implementare pentru 2023–2027.

Activitățile de tineret sunt structurate în jurul a trei obiective generale, deduse în linii mari din comunicările și rezoluțiile instituțiilor UE în acest domeniu:

1. Creșterea numărului de tineri care beneficiază de programe de tineret de calitate prin consolidarea capacităților sectorului și profesionalizarea resurselor umane;
2. Creșterea participării și implicării civice prin programe de formare, consolidarea capacităților și împuternicirea tinerilor;
3. Valorificarea potențialului tinerilor pentru inițiative de inovație socială și dezvoltare comunitară prin instrumente de sprijin financiar și material.

Astfel, politica națională pentru tineret se axează pe domenii precum educația nonformală și dobândirea de competențe, dezvoltarea lucrului cu tinerii ca instrument educațional și practică socială, consolidarea structurilor și instituțiilor care implementează programe pentru tineret, întărirea organizațiilor de tineret și a democrației participative, precum și implicarea tinerilor și a sectorului de tineret în procesele decizionale. În acest context, toate programele guvernamentale și ministeriale dedicate tinerilor sunt dezvoltate cu un accent special pe aceste subdomenii.

Agenția Națională pentru Dezvoltarea Programelor și Activităților de Tineret implementează programe aliniate cu rezoluțiile și comunicările instituțiilor UE, după cum urmează:

Rezoluția Consiliului Uniunii Europene și a reprezentanților guvernelor statelor membre reuniți în cadrul Consiliului privind un cadru pentru cooperarea europeană în domeniul tineretului: Strategia Uniunii Europene pentru Tineret 2019–2027 ([link](#)):

1. Concursul de proiecte pentru organizații de tineret – finanțare nerambursabilă oferită organizațiilor de tineret care dezvoltă și implementează proiecte în domenii precum participarea semnificativă a tinerilor, educația pentru democrație, educația digitală și media, precum și inovația socială. De asemenea, sunt susținute inițiativele care vizează sănătatea mintală și bunăstarea.
2. Programul Capitala Tineretului, care se concentrează pe accesul tinerilor din mediul rural și pe asigurarea egalității de șanse, indiferent de locația geografică.
3. Programul pentru dezvoltarea centrelor de tineret, aliniat cu același cadru european, care urmărește:
 - o Profesionalizarea resurselor umane din centrele de tineret;
 - o Asigurarea unor condiții mai bune pentru implementarea programelor pentru tineret;
 - o Finanțarea programelor desfășurate de centrele de tineret din bugetul de stat;
 - o Oferirea de sprijin financiar autorităților locale pentru înființarea de noi centre.

În conformitate cu Rezoluția Consiliului și a reprezentanților guvernelor statelor membre reuniți în cadrul Consiliului privind cadrul pentru stabilirea unei agende europene a lucrului cu tinerii ([link](#)) se implementează următoarele programe:

1. Programul de sprijin pentru consolidarea consiliilor elevilor, destinat împuternicirii elevilor, profesorilor și personalului de conducere pentru a dezvolta și implementa proiecte de inovație socială în cadrul instituțiilor de învățământ.
2. Centrul de inovație socială, un spațiu de co-working care susține organizațiile de tineret prin oferirea de spații, ghidare metodologică, concentrându-se pe inovația ca instrument pentru împuternicirea tinerilor și abordarea provocărilor sociale.
3. Republica Moldova a adoptat Agenda Europeană a Lucrului cu Tinerii, integrată în Componenta 1 a Strategiei pentru Tineret 2030, care include o foaie de parcurs pentru:
 - o Consolidarea lucrului cu tinerii ca practică socială și educațională;
 - o Profesionalizarea lucrătorilor de tineret;
 - o Integrarea lucrului cu tinerii în diverse sectoare.

Aspectele legate de promovarea voluntariatului în rândul tinerilor sunt reglementate prin Legea nr. 121/2010 [link](#) și Hotărârea Guvernului nr. 152 din 2012. Acest cadru include certificarea instituțiilor gazdă care emit carnete de voluntariat voluntarilor care desfășoară peste 40 de ore de activitate pe lună. O nouă lege cu privire la activitatea de voluntariat este în curs de promovare și adoptare.

1.1.Cadrul legislativ Sport

În anul 2024, prin hotărâre de guvern a fost aprobată Strategia de Dezvoltare „Sport 2030”, care setează viziunea Guvernului Republicii Moldova în domeniul educației fizice și al sportului și descrie conținutul și mecanismul de realizare a acestora prin activități planificate. Principalele obiective setate în strategie presupun adoptarea și implementarea unui șir de reforme care să contribuie la modernizarea infrastructurii sportive, promovarea activităților de profil în școli și universități, acordarea sprijinului necesar pentru dezvoltarea sportului de performanță.

Procesul de aliniere a cadrului de politici în domeniul educației fizice și sportului la cel al Uniunii Europene este o activitate complexă și continuă, care necesită adoptarea și implementarea unui spectru larg de reforme. În acest sens, actualizarea cadrului normativ prin elaborarea/adoptarea Legii nr. 110/2025 privind educația fizică și sportul, aprobată în mai 2025 și a altor acte normative aferente are rolul de a integra obiectivele și valorile europene ale Uniunii Europene în domeniul sportului în politicile naționale ale Republicii Moldova.

Politica Republicii Moldova pe dimensiunea sportului este axată pe mai multe obiective generale care urmăresc dezvoltarea sportului la nivel național și crearea unui cadru favorabil pentru practicarea acestuia.

Programul de implementare a Strategiei de dezvoltare „Sport 2030” (în proces de elaborare) detaliază viziunea statului privind realizarea obiectivelor setate în Strategie și are scopul de a dezvolta un cadru favorabil pentru copiii și sportivii din Republica Moldova, având un impact semnificativ asupra sănătății, educației și bunăstării populației.

Realizarea prevederilor și recomandărilor din actele UE în domeniul sportului, este asigurată prin multiple măsuri la nivel național și regional, precum:

- Săptămâna Europeană a Sportului;
- Săptămâna Mișcării în Republica Moldova;
- Ultramaratonul „Rubicon” pe traseul Chișinău-București;
- Gala Sportului.

Activitățile sportive desfășurate anual la nivel de țară, pe de o parte facilitează dezvoltarea sportului în RM, iar de altă parte contribuie la promovarea în societate a obiectivelor și valorilor comune europene.

În anul 2018, Republica Moldova a ratificat Convenția Consiliului Europei privind manipularea în competițiile sportive prin Legea nr. 285 din 2018 [link](#). În temeiul acestei legi, prin HG 886/2024 a fost instituită Platforma Națională Pentru Integritate în Sport, gestionată de către Agenția Națională Antidoping, având scopul de a proteja sportul de activitățile criminale și de a promova valorile eticii sportive.

Legea nr. 207 din 2017 cu privire la ratificarea Convenției Consiliului Europei privind violența și ieșirile necontrolate ale spectatorilor cu ocazia manifestărilor sportive, în special, meciurile de fotbal [Link](#) și modificările operate în Codul contravențional al Republicii Moldova 218/2008, art 365/3 privind încălcarea regulilor de comportament al spectatorilor la competiții sportive oficiale desfășurate în incinta sălilor de sport sau stadioane [Link](#) reprezintă cadrul normativ primar care servesc ca fundament pentru alinierea politicilor RM la cele ale UE. (Council Conclusions concerning the need to prevent and counter the use of pyrotechnics in spectator areas of football stadia and other sports venues [Link](#). Și Council Conclusions on sports-related violence – Council Conclusions (7 June 2021) [Link](#).

În 2025, Republica Moldova a adoptat mai multe acte normative în domeniul sportului, menite să îmbunătățească și să modernizeze acest sector. Aceste măsuri facilitează dezvoltarea infrastructurii sportive și promovarea sportului, dar și alinierea la standardele internaționale.

Astfel, în scopul fortificării finanțării domeniului sportului și creării de mecanisme de finanțare stabile pentru politica de sport, au fost întreprinse un șir de modificări a actelor normative relevante care să asigure majorarea alocațiilor financiare de la bugetul de stat și eficientizarea cheltuielilor publice în domeniu.

Prioritățile stabilite pentru alinierea RM la valorile și standardele prevăzute în actele UE:

- Armonizarea cadrului legislativ și normativ;

- Dezvoltarea unei infrastructuri sportive durabile, incluzive și accesibile;
- Promovarea educației și a valorilor europene prin sport;
- Combaterea practicilor neloiale și ilegale și consolidarea guvernantei sportive;
- Creșterea capacităților instituționale pentru participare activă în proiectele și programele Uniunii Europene în domeniul sportului.

1.1.Cadrul legislativ Cultură

Actul normativ primar care reglementează domeniul culturii este Legea culturii nr. 413/1999 [link](#), cadrul general pentru organizarea și funcționarea domeniului cultural în Republica Moldova, reglementând protecția și valorificarea patrimoniului cultural, statutul și drepturile profesioniștilor din cultură, finanțarea publică și privată a sectorului, promovarea educației și participării culturale, precum și cooperarea internațională și mobilitatea artiștilor, având ca scop dezvoltarea durabilă a culturii și accesul larg al cetățenilor la viața culturală.

În raportul de Extindere al Comisiei Europene pentru anul 2025, se constată că recomandările Comisiei din anul precedent au fost parțial implementate și rămân valabile. În contextul recomandării din anul 2024, este de menționat că a fost aprobată Strategia națională pentru cultură și patrimoniu pentru anii 2025-2035 [link](#), contribuind astfel la alinierea parțială a cadrului de politici național la *acquis-ul* UE în domeniul culturii și patrimoniului cultural¹. Strategia se bazează pe 5 priorități majore, cu accent pe:

1. Participarea largă și incluzivă la viața culturală (modernizarea și digitalizarea infrastructurii culturale; consolidarea rolului sectorului cultural independent; dezvoltarea educației artistice și culturale; promovarea cinematografilei naționale);
2. Protejarea și valorificarea patrimoniului cultural prin măsuri sustenabile (reformarea cadrului instituțional în domeniul protejării patrimoniului cultural; inventarierea patrimoniului cultural imobil; creșterea rezilienței în fața riscurilor; combaterea traficului ilicit de bunuri culturale; promovarea culturii memoriei și educației patrimoniale prin programe educaționale și campanii de sensibilizare);
3. Dezvoltarea capitalului uman și susținerea creativității (recunoașterea și consolidarea statutului omului de creație; susținerea și promovarea artiștilor profesioniști și liber-profesioniști; integrarea profesională a tinerilor specialiști în sectoarele culturale și creative);
4. Finanțarea sustenabilă și echitabilă (subvenționarea tuturor formelor de creație; diversificarea surselor de finanțare; dezvoltarea unui mecanism național de finanțare incluziv și transparent);
5. Internaționalizarea culturii și patrimoniului cultural (valorificarea capacităților și a prezenței diasporei; promovarea serviciilor și bunurilor culturale naționale la nivel european și internațional; susținerea programelor de rezidență și mobilitate artistică; cooperarea activă în rețele, precum UNESCO, Consiliul Europei, UE, Europa Nostra ș.a. și programe europene și internaționale, precum „Europa Creativă”, „Europa Cinemas”, „Eurimages”).

Implementarea Strategiei va avea loc în două etape, prin intermediul programelor de implementare pentru anii 2026-2030 (etapa I) și 2031-2035 (etapa II), asigurând astfel o reformă continuă și sustenabilă.

¹ Convenția UNESCO 2005 pentru protecția și promovarea diversității expresiilor culturale.

Decizia Consiliului din 18 mai 2006 privind încheierea Convenției pentru protecția și promovarea diversității expresiilor culturale (2006/515/CE).

Rezoluția Consiliului privind Planul de lucru al UE pentru cultură 2023–2026 (2022/C 466/01).

Rezoluția Consiliului Uniunii Europene și a Reprezentanților Guvernelor Statelor Membre reușii în cadrul Consiliului privind Dimensiunea Culturală a Dezvoltării Durabile 2019/C 410/01.

Concluziile Consiliului privind gestionarea riscurilor în domeniul patrimoniului cultural 2020/C 186/01.

Concluziile Consiliului privind egalitatea de gen în domeniul culturii.

Concluziile Consiliului privind redresarea, reziliența și durabilitatea sectoarelor culturale și creative 2021/C 209/03.

Concluziile Consiliului privind cultura, arhitectura de înaltă calitate și mediul construit ca elemente-cheie ale inițiativei Noul Bauhaus european 2021/C 501/1/03.

Concluziile Consiliului privind consolidarea schimburilor interculturale prin mobilitatea artiștilor și a profesioniștilor din sectoarele culturale și creative, precum și prin multilingvism în era digitală 2022/C 160/07.

Concluziile Consiliului privind elaborarea unei strategii europene pentru ecosistemul industriilor culturale și creative 2022/C 160/06.

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor. Spre o abordare integrată a patrimoniului cultural european.

Comunicarea comună către Parlamentul European și Consiliu. Către o strategie pentru relațiile culturale internaționale.

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor. O nouă agendă europeană pentru cultură COM/2018/267.

Cadrul de acțiune european pentru patrimoniu cultural.

Rezoluția Parlamentului European din 20 octombrie 2021 referitoare la situația artiștilor și la redresarea culturală în UE 2020/2261(INI).

Raportul Parlamentului European privind rolul culturii, educației, media și sportului în combaterea rasismului 2021/2057(INI).

Comunicarea Comisiei Orientări UE privind reluarea în siguranță a activităților în sectoarele culturale și creative – COVID-19 (2021/C 262/0).

Rezoluția Consiliului din 21 ianuarie 2002 privind rolul culturii în dezvoltarea Uniunii Europene (2002/C 32/02).

Raportul OMC „Statutul artiștilor și profesioniștilor culturali și creativi”, 2023.

Finanțarea culturii

În scopul fortificării finanțării domeniului culturii a fost creat Fondul național al culturii (Legea nr. 12/2024 [link](#)). Pentru punerea în aplicare a *Convenției UNESCO din 2005 privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale*, au fost dezvoltate mai multe domenii de intervenție ale Fondului național al culturii în vederea susținerii și promovării diversității expresiilor culturale și a artiștilor, susținerea protejării și valorificării monumentelor, precum și creșterea gradului de conștientizare a valorii acestora la nivel local, național și internațional. Cu un buget record de 28 milioane lei, prin programele Fondului național al culturii au fost sprijinite 161 de proiecte culturale în scopul susținerii inițiativelor din domeniul artelor, literaturii, cercetării și formării profesionale, precum și a programelor de dezvoltare locală, rezidență și mobilitate artistică.

De asemenea, au fost operate modificări la Legea nr. 1421/2002 cu privire la teatre, circuri și organizații concertistice [link](#), precum și la actele normative secundare (Hotărârea Guvernului nr. 16/2024) în vederea creării unui cadru legal pentru activitatea economico-financiară a teatrelor, circurilor și organizațiilor concertistice, precum și a unui sistem de protecție socială a personalului din domeniu.

În scopul gestionării programelor/proiectelor culturale și editoriale ale Ministerului Culturii (parte componentă a Fondului național al culturii), precum și implementării unui sistem de repartizare a mijloacelor financiare atât instituțiilor culturale, cât și persoanelor fizice, dar și ONG-urilor care creează artă, a fost creat Oficiul Național de Dezvoltare a Culturii [link](#).

În context, măsurile guvernamentale de intervenție financiară se sincronizează cu direcția prioritară „Cultura pentru oameni: creșterea participării culturale și a rolului culturii în societate”, stipulată în *Rezoluția Consiliului privind Planul de lucru al UE pentru cultură 2023–2026 (2022/C 466/01)* [link](#). Pentru promovarea diversității culturale și extinderea accesului la activități culturale, în special în mediul rural, a fost lansat Programul Național „Acces la cultură” (Hotărârea Guvernului nr. 212/2025 [link](#)) cu o finanțare totală de 50 milioane lei. În 2025 au fost organizate două apeluri de proiecte, fiind selectate spre finanțare 117 de inițiative culturale locale.

Datorită Pachetului guvernamental „Spor pentru Moldova”, au fost majorate salariile pentru circa 1700 de oameni de cultură, în medie, cu 25%.

Ministerul Culturii a luat măsuri proactive pentru a dezvolta și implementa Programul de formare continuă MANAGEMENT ÎN CULTURĂ, destinat managerilor instituțiilor culturale. În perioada 2024-2025, 10 de participanți au fost instruiți cu un buget alocat în sumă de 40.000 mii lei.

În vederea facilitării accesului tinerilor la produse și servicii culturale, precum spectacole de teatru, concerte, produse cinematografice și achiziții de cărți, din 2022 se implementează Programul Național „Voucher cultural” [link](#), dedicat tinerilor în vârstă de 18 ani. Până în prezent, 13.000 de tineri au beneficiat de program, achiziționând 53.000 de produse culturale. În 2025, au fost operate modificări Hotărârea Guvernului nr. 774/2022 prin care a fost extins accesul la resurse culturale. Printre principalele noutăți se numără introducerea Voucherului electronic și a conceptului de platformă privată, menite să diversifice modalitățile de utilizare (aplicații mobile și alte soluții digitale moderne).

Prin modificarea Legii culturii nr. 413/1999 (amendarea art. 10) [link](#) și aprobarea Regulamentului cu privire la modul de calcul, repartizare, utilizare și evidență a transferurilor cu destinație specială pentru susținerea tinerilor absolvenți din domeniul culturii [link](#) au fost create condiții de susținere a tinerilor specialiști din domeniu. Astfel, din 1 iulie 2024, o indemnizație unică de 90 mii lei pentru absolvenții instituțiilor de învățământ profesional tehnic post secundar și de 120 mii lei pentru absolvenții instituțiilor de învățământ superior este plătită tinerilor bibliotecari, muzeografi sau artiști care, în primul

an după absolvirea instituțiilor cu profil artistic, merg să activeze în instituțiile publice din domeniul culturii în municipiile, orașele și satele din țară.

În vederea creării unui mecanism transparent, echitabil de finanțare din mijloacele prevăzute în bugetul de stat pentru susținerea publicării revistelor culturale și editării cărții naționale în străinătate a fost aprobat Regulamentul cu privire la mecanismul de finanțare pentru traducerea și editarea cărții în străinătate [link](#) și Regulamentul cu privire la mecanismul de finanțare a revistelor culturale din mijloacele bugetului de stat. Efectele introducerii noilor reglementări sunt destinate persoanelor juridice și fizice: actorii interesați și antrenați în domeniul editorial și al industriei cărții și lecturii; bibliotecile publice care vor avea posibilitatea să beneficieze prin intermediul serviciului/abonamentului poștal și să-și completeze colecțiile (fondurile de carte) cu circa 300 de reviste culturale recepționate cu titlu gratuit din proiectele editoriale ale revistelor culturale câștigătoare, precum și redactori, autori, cititori/utilizatori.

În 2025, a fost aprobat Regulamentul privind desfășurarea concursurilor pentru identificarea, evaluarea și selectarea proiectelor și programelor de rezidență și mobilitate artistică și culturală [link](#), prevederile acestuia aliniindu-se la *Concluziile Consiliului privind consolidarea schimburilor interculturale prin mobilitatea artiștilor și a profesioniștilor din sectoarele culturale și creative, precum și prin multilingvism în era digitală (2022/C 160/07)*.

Prin crearea Fondului de subvenționare în domeniul mass-media (**Legea nr. 50/2024** [link](#)) au fost fortificate condițiile de dezvoltare a pluralismului mediatic; sprijinire a proiectelor culturale, educaționale și de alfabetizare media; precum și jurnalismul de interes public. În vederea operaționalizării mecanismului de subvenționare în domeniul mass-mediei au fost aprobate:

- *Regulamentul de organizare și desfășurare a concursului de selectare a membrilor desemnați de Consiliul de Presă în Consiliul de experți pentru gestionarea Fondului de subvenționare în domeniul mass-media* [link](#), în baza căruia au fost desemnați cei patru membri ai acestuia din partea societății civile;
- *Regulamentului privind procedura de desemnare a beneficiarilor de subvenții, de alocare și distribuire a mijloacelor Fondului, de monitorizare și evaluare a utilizării subvențiilor alocate instituțiilor mass-media și anexele acestuia* [link](#);
- *Lista domeniilor prioritare de subvenționare în cadrul Fondului pentru subvenționarea mass-mediei pentru anul 2025* [link](#), care a introdus o gamă variată de teme precum alfabetizarea informațională și media,, cultura locală, memoria istorică, incluziunea și coeziunea socială (inclusiv produse media în limbile minorităților naționale), și produse media locale/regionale).

Urmare a celor 2 concursuri pentru acordarea subvențiilor instituțiilor mass-media, desfășurate pe parcursul anului 2025, au fost selectați 23 de proiecte cu un buget total de 11 241 369, 2 lei.

Prin instituirea Fondului Național al Cinematografiei (Legea nr. 240/2025 [link](#)) au fost create condiții de finanțare constantă a proiectelor cinematografice din bugetul de stat, din donații și alte surse legale, inclusiv din profitul Loteriei Naționale. Fondul va susține producția de filme, coproducțiile internaționale, distribuția, participarea la festivaluri, conservarea și promovarea patrimoniului național de film filme și instruirea specialiștilor din domeniu.

Urmare a sesiunii 2025 a Concursului de finanțare a proiectelor cinematografice, au fost selectate câștigătoare 9 proiecte: 2 producții naționale de ficțiune și 7 coproducții (cu 3 coproducții mai mult decât în 2024), dintre care, 4 coproducții de ficțiune și 3 coproducții documentare.

Realizarea prevederilor *Convenției UNESCO 2005 pentru protecția și promovarea diversității expresiilor culturale (ratificată de Republica Moldova în 2006)* [link](#) este asigurată prin multiple măsuri la nivel național, precum:

- Organizarea și desfășurarea anuală a Zilelor Europene ale Patrimoniului [link](#)
- Organizarea și desfășurarea forumurilor internaționale dedicate industriei cinematografice [link](#)

- Sesiuni teoretice și practice pentru deținătorii publici și privați de bunuri culturale mobile [link](#)
- Ateliere practice și paneluri de discuții organizate și desfășurate în cadrul Forumului Național al Culturii cu reprezentanți ai autorităților publice centrale și locale, organizații culturale, artiști și experți în domeniul culturii [link](#) [link](#) ș.a.

Industria creative

Industria creative din Republica Moldova constituie un sector emergent cu un potențial imens de a impulsiona dezvoltarea economică sustenabilă și de a consolida coeziunea socială.

Aprobarea **Programului Național de Dezvoltare a Industriilor Creative „Moldova Creativă” pentru anii 2024-2027** (Hotărârea Guvernului nr. 184/2024 [link](#)) subliniază angajamentul strategic al țării în consolidarea sectorului prin inițiative orientate spre dezvoltare și integrare în contextul global al economiei creative, precum și sprijină realizarea priorităților stabilite în Acordul de Asociere RM-UE și Programul de asociere RM –UE 2021-2027.

Programul se încadrează în obiectivele strategice de integrare europeană ale Republicii Moldova, fiind în concordanță și având ca prioritară accesarea la Programul Uniunii Europene „Europa Creativă” și alinierea la standardele și practicile europene menționate în *Convenția UNESCO 2005 pentru protecția și promovarea diversității expresiilor culturale* și a *Rezoluției Consiliului privind Planul de lucru al UE pentru cultură 2023–2026 (2022/C 466/01)*. Totodată, prevederile Programului „Moldova Creativă” implică alinierea parțială la *Concluziile Consiliului privind redresarea, reziliența și durabilitatea sectoarelor culturale și creative (2021/C 209/03)* [link](#); *Concluziile Consiliului privind elaborarea unei strategii europene pentru ecosistemul industriilor culturale și creative 2022/C 160/06* [link](#); *Concluziile Consiliului privind consolidarea schimburilor interculturale prin mobilitatea artiștilor și a profesioniștilor din sectoarele culturale și creative, precum și prin multilingvism în era digitală (2022/C 160/07)* [link](#); *Rezoluția Parlamentului European din 20 octombrie 2021 referitoare la situația artiștilor și la redresarea culturală în UE (2020/2261(INI))* [link](#); *Concluziile Consiliului privind egalitatea de gen în domeniul culturii* [link](#).

În 2025, Republica Moldova a inițiat pentru prima dată proiectul „Indicatorii tematici UNESCO pentru cultură în Agenda 2030” - un cadru care măsoară contribuția culturii la atingerea ODD și sprijină formularea de politici culturale bazate pe date. Proiectul răspunde lipsei unui sistem coerent de colectare și analiză a datelor culturale, care a determinat subestimarea rolului culturii în strategiile de dezvoltare. Inițiativa este implementată de UNESCO în parteneriat cu Ministerul Culturii, Primăria municipiului Cahul și Centrul Artcor.

În scopul implementării politicii sectoriale în domeniul industriilor creative, la nivel național de asemenea sunt susținute și derulate diverse inițiative și programe, demonstrând angajamentul Republicii Moldova față de susținerea *Convenției UNESCO 2005 pentru protecția și promovarea diversității expresiilor culturale* și politicile UE în domeniu:

- Platforma digitală „Creative square” [link](#) , lansată în ianuarie 2024 (cartografierea sistematică a sectorului cultural și creativ în vederea asigurării accesului la parteneriate, talente și extinderea comunității în domeniu);
- Programul „Profesiile Viitorului” [link](#) (program educațional inovator cu specializări în Animație, Game Design și Producție);
- Programul de stimulare a investițiilor „373” [link](#) (susținerea IMM –urilor la costuri și termene de finanțare accesibile);

De asemenea sunt promovate măsuri de susținere a antreprenoriatului în industriile creative prin evenimente naționale și internaționale, precum Festivalul Industriilor Creative (iunie 2025), Digital Poetry Bootcamp, NextGeneration Young Designers Competition (iunie 2025), Voices of Moldova, programul de rezidență pentru artiști emergenți și participarea la Romanian Design Week (mai 2025) și

Moldovan Brands Runway (martie 2025). Evenimentele Digital Poetry Bootcamp, NextGeneration Young Designers Competition și Voices of Moldova au fost finanțate prin programul Fondului național al culturii pentru proiecte culturale implementate de organizații non-profit, având un impact semnificativ asupra ecosistemului creativ local și regional, de care au beneficiat peste 400 de antreprenori și creatori, prin consolidarea capacităților antreprenoriale în domenii precum design, muzică, arte vizuale, literatură digitală și modă, creșterea vizibilității naționale și internaționale, precum și extinderea rețelelor de colaborare și acces la piețe noi.

Modificările operate la unele acte normative privind activitatea economică independentă a persoanelor fizice (Legea nr. 228/2025 [link](#)) aliniază cadrul legislativ național la *Concluziile Consiliului privind redresarea, reziliența și durabilitatea sectoarelor culturale și creative (2021/C 209/03)* [link](#). Amendamentele instituie un cadru modern pentru freelanceri din industriile culturale și creative, oferind claritate juridică și fiscală prin recunoașterea cheltuielilor deductibile. Legea stimulează mobilitatea profesională, flexibilitatea și inovația, facilitând investițiile și integrarea tinerilor în sectorul creativ.

În vederea atragerii investițiilor străine în domeniul producției de film și alte opere audiovizuale a fost modificată Legea nr. 154/2018 [link](#) și instituit Programul de investiții în domeniul producției de film și alte opere audiovizuale. Totodată, a fost aprobat Regulamentul privind Programul de investiții în domeniul producției de film și alte opere [link](#). Reglementările operate au creat condiții de finanțare anuală a până la 10 proiecte cinematografice.

La 02.09.2025 a fost semnat Acordul de aderare la Programul Uniunii Europene „Europa Creativă” în corespundere cu *Regulamentul (UE) 2021/818 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 mai 2021 de instituire a programului „Europa creativă” (2021-2027) și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1295/2013* [link](#). Acordul deschide noi orizonturi pentru artiștii și organizațiile culturale din țară, care vor putea accesa finanțări și colaborări la nivel european începând cu 01.01.2026. În context, prin modificarea Codului serviciilor media audiovizuale nr. 174/2018 (Legea nr. 221/2025 [link](#)) a fost transpusă parțial *Directiva 2010/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 martie 2010 privind coordonarea anumitor dispoziții stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative în cadrul statelor membre cu privire la furnizarea de servicii mass-media audiovizuale (Directiva serviciilor mass-media audiovizuale) (versiune codificată)* [link](#), astfel cum a fost modificată ultima dată prin *Directiva 2018/1808/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 noiembrie 2018*².

În scopul consolidării imaginii țării pe scena internațională, a fost aprobată Concepția Diplomației Culturale a Republicii Moldova (Ordinul comun al MC și MAE nr. 339/2025). Concepția Diplomației Culturale se aliniază la prevederile *Raportului OMC „Statutul artiștilor și profesioniștilor culturali și creativi”, 2023* [link](#), iar implementarea acesteia se va baza pe cooperarea instituțiilor culturale, misiunilor diplomatice, mediului academic și diasporei pentru promovarea imaginii Republicii Moldova, valorificarea patrimoniului, mobilitatea artiștilor și dezvoltarea parteneriatelor internaționale.

Educație artistică

În conformitate cu prevederile *Comunicării Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor. O nouă agendă europeană pentru cultură COM/2018/267* [link](#), au fost întreprinse următoarele acțiuni:

- Aprobarea Regulamentului cu privire la modul de calcul, repartizare, utilizare și evidență a transferurilor cu destinație specială pentru sprijinirea tinerilor absolvenți din domeniul culturii (Hotărârea Guvernului nr.392/2024) [link](#)
- *Conferința învățământului artistic, organizată de Ministerul Culturii în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării* [link](#)
- Forumul Național dedicat Școlilor de Muzică, Arte și Arte Plastice [link](#)

² Transpunerea integrală a Directivei (precondiție pentru aderarea la componenta MEDIA a Programului „Europa Creativă”) este planificată în PNA, Capitolul 23. Sistem judiciar și drepturi fundamentale.

- Modificarea Codului Educației nr. 152/2014 pentru a integra învățământul artistic în sistemul general de educație.

În corespundere cu direcția prioritară „Cultura pentru oameni: creșterea participării culturale și a rolului culturii în societate” *Rezoluția Consiliului privind Planul de lucru al UE pentru cultură 2023–2026 (2022/C 466/01)* [link](#), în 2022, în scopul dezvoltării importanței lecturii, dragostei față de carte și promovării culturii scrise, a fost instituită Ziua Națională a Lecturii, în data de 14 februarie în contextul marcării la nivel mondial a Zilei Internaționale a Cititului Împreună, desfășurată anual în primele zile ale lunii februarie. În acest sens, sunt derulate o serie de acțiuni culturale majore la nivel național:

- Proiectul Național de Promovare a Lecturii: Cartea Deschisă;
- Campania Națională de promovare a lecturii „Să citim împreună!”;
- Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret; Salonul Internațional de Carte Bookfest Chișinău;
- Programul Național Lectura Central; Zilele Literaturii Române la Chișinău.

În contextul combaterii dezinformării, discursurilor de incitare la ură și a știrilor false și îmbunătățirii alfabetizării mediatice a fost aprobat Planului interministerial de integrare a acțiunilor de Alfabetizare Informațională și Media (AIM) în planurile de acțiuni ale instituțiilor de stat relevante pentru anii 2024 – 2026 [link](#)

Planul se aliniază la domeniile prioritare ale UE, stipulate în *Rezoluția Consiliului privind Planul de lucru al UE pentru cultură 2023–2026 (2022/C 466/01)* și are ca scop sporirea nivelului de alfabetizare informațională și media a cetățenilor Republicii Moldova, asigurând acces la educație formală și informală pentru toate vârstele, inclusiv pentru minorități lingvistice și etnice, grupuri vulnerabile și persoane cu nevoi speciale. În perioada 2024–2025, Biblioteca Națională a Republicii Moldova și Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” au desfășurat peste 170 de activități dedicate siguranței online, gândirii critice și combaterii dezinformării, cu peste 2.600 de participanți. Rețeaua EMI s-a extins la 20 de formatori naționali, 125 regionali și 60 de servicii instituționalizate, consolidând rolul bibliotecilor ca platforme educaționale pentru responsabilitate informațională și digitalizare culturală. Totodată, în 2025, numeroase proiecte media au vizat educația informațională, reflectând interesul tot mai mare pentru formarea unei culturi informaționale echilibrate.

Republica Moldova susține rolul culturii, educației și media în combaterea rasismului, așa cum este prevăzut și în *Raportul Parlamentului European privind rolul culturii, educației, media și sportului în combaterea rasismului 2021/2057(INI)* [link](#). Art. 11 alin. (2) din Codul serviciilor media audiovizuale nr. 117/2018 [link](#) prevede interzicerea programelor audiovizuale „suscetibile de a propaga, incita, promova sau justifica ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de ură fondate pe intoleranță sau pe discriminarea pe criterii de sex, de rasă, de naționalitate, de religie, de dizabilitate sau de orientare sexuală”.

Totodată, sunt dezvoltate și promovate diverse inițiative și evenimente cultural-educative, menite să combată rasismul:

- dezvoltarea și aplicarea mecanismului de sprijin pentru proiectele asociațiilor obștești pe dimensiunea „minorităților naționale” (Ordinul ministrului culturii nr. 13/2024);
- implementarea Programului național privind asigurarea respectării drepturilor omului pentru anii 2024-2027 (Hotărârea Guvernului nr. 164/2024);
- implementarea programelor de sprijinire și promovare a formelor de exprimare culturală a minorităților naționale, inclusiv măsuri de creștere a accesului la produse și servicii culturale (Proiectul transfrontalier Ucraina-Moldova: O abordare multisectorială pentru copiii și adolescenții afectați de război, implementat cu sprijinul organizației WeWorld Moldova și al Teatrului Republican de Păpuși "Licurici");
- organizarea evenimentelor culturale la nivel național și regional care facilitează schimbul de experiență și cunoștințe între minoritățile locale și naționale și comunitățile de migranți (Festivalul

Național „Zilele Europene ale Culturii Evreiești” în Moldova; diverse evenimente dedicate comemorării genocidului romilor în timpul celui de-al Doilea Război Mondial; comemorarea victimelor Holocaustului).

Modificările operate la *Regulamentul de organizare și funcționare a casei de cultură* (Hotărârea Guvernului nr. 560/2025 [link](#)), au introdus claritate și reguli metodologice aprobate de Ministerul Culturii, pentru o mai bună gestionare și transparență a activităților culturale, facilitarea modernizării managementului și responsabilizarea decizională.

Patrimoniu cultural

Cu referire la *Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor. Spre o abordare integrată a patrimoniului cultural european* [link](#), Republica Moldova dispune de un cadru normativ divers, care reglementează protecția și valorificarea acestuia, prevederile legale fiind actualizate continuu pentru a asigura o protecție mai eficientă în fața schimbărilor globale:

- Legea nr.1530/1993 privind ocrotirea monumentelor;
- Legea nr.218/2010 privind protejarea patrimoniului arheologic;
- Legea nr.144/2024 pentru aprobarea Registrului arheologic național;
- Legea nr.192/2011 monumentelor de for public;
- Legea nr.148/2018 privind aprobarea Registrului național al monumentelor de for public;
- Legea muzeelor nr. 262/2017;
- Legea nr. 58/2012 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial;
- Legea nr. 280/2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil;
- Strategia de dezvoltare a Serviciului de evidență și circulație a bunurilor culturale mobile pentru perioada 2023-2025;
- Legea nr. 161/2017 privind regimul mormintelor și operelor comemorative de război.

Cu toate acestea, resursele financiare, capacitățile administrative și de infrastructura rămân a fi limitate.

Cu referire la patrimoniul cinematografic, este de menționat ratificarea Convenției Consiliului Europei pentru protecția patrimoniului audiovizual și a Protocolului ei (Legea nr. 189/2024) [link](#) prin care va fi încurajată promovarea patrimoniului cultural și audiovizual distinct al Republicii Moldova, pentru a fi recunoscut și apreciat la nivel internațional, intensificarea eforturilor de restaurare și conservare a materialelor audiovizuale, precum și facilitarea accesului la patrimoniul cultural prin diverse platforme digitale.

Totodată, în 2024 a fost creată Arhiva Națională de Film (Hotărârea Guvernului nr. 664/2024 [link](#)) precum și a fost aprobat Nomenclatorul serviciilor prestate de către Centrul Național al Cinematografiei prin Arhiva Națională de Film, dar și Metodologia de calculare a tarifelor pentru lucrările și serviciile aferente prestate.

Cu referire la *Concluziile Consiliului privind gestionarea riscurilor în domeniul patrimoniului cultural 2020/C 186/01* [link](#), anual, la nivel național sunt organizate și desfășurate o serie de evenimente dedicate patrimoniului cultural, menite să asigure sensibilizarea și comunicarea eficientă și pozitivă cu publicul:

- Ziua Internațională a Monumentelor și Siturilor;
- Ziua Națională a Portului Popular;
- Ziua Internațională a Muzeelor și Noaptea Europeană a Muzeelor;
- Zilele Patrimoniului European;
- Târgul Național al Covorului „Covorul Dorului”.

De asemenea, există mai multe programe TV care se concentrează pe patrimoniul cultural, istorie și tradiții, promovând astfel conștientizarea importanței conservării și valorificării patrimoniului național [link](#)

În scopul valorificării culturii memoriei a fost aprobat Planul de acțiuni pentru anii 2025–2028 privind promovarea culturii memoriei victimelor represiunilor politice comise de către regimul totalitar comunist pe teritoriul Republica Moldova în perioada 1917–1989 [link](#). Planul urmărește consolidarea rezilienței sociale, educația pentru drepturile omului și promovarea unei societăți democratice bazate pe dialog intercultural și respect pentru diversitate în corespundere cu Convenția UNESCO 2005 pentru protecția și promovarea diversității expresiilor culturale și a Rezoluției Consiliului privind Planul de lucru al UE pentru cultură 2023–2026 (2022/C 466/01).

În Republica Moldova, problema coerenței politicilor pentru o arhitectură de înaltă calitate și un mediu construit durabil (*conform Concluziilor Consiliului privind cultura, arhitectura de înaltă calitate și mediul construit ca elemente-cheie ale inițiativei Noul Bauhaus european 2021/C 501 I/03* [link](#)) reprezintă încă un domeniu în curs de dezvoltare. În acest context, este de menționat că în cadrul Ministerului Culturii își desfășoară activitatea Consiliul Național al Monumentelor Istorice (CNMI), precum și Consiliul Național al Monumentelor de For Public. Un pas important în creșterea transparenței activității CNMI și fortificarea mecanismelor de control a fost realizat prin aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare (Hotărârea Guvernului nr. 116/2025 [link](#)), sporind responsabilitatea decizională și îmbunătățirea managementului și guvernanței patrimoniului cultural național.

În vederea reorganizării sistemului instituțional în domeniul circulației bunurilor culturale mobile, în conformitate cu recomandările UNESCO, a fost **creat *Serviciul de evidență și circulație a bunurilor culturale mobile*** [link](#). Totodată, în scopul extinderii accesului la oportunități și activități culturale și facilitarea circulației ilicite a bunurilor culturale mobile (alinarea parțială a *Comunicării Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind Planul de Acțiuni al UE împotriva traficului de bunuri culturale* [link](#)) a fost aprobat Regulamentul de circulație a bunurilor culturale mobile, care:

- transpune parțial (transpune art. 1; art. 2; art. 4; art. 9 și Anexa I, Secțiunea A) Regulamentul (CE) nr. 116/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind exportul bunurilor culturale (versiune codificată), CELEX 32009R0116, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L nr. 39 din 10 februarie 2009;
- transpune art. 3 (3) (5); art. 4; art. 5 (a) și (c); art. 6 (1); art. 6 (2) (a) și (b); art. 6 (4) și (5); art. 7 (b); art. 8 (1); art. 9 (1) și (2) din Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1081/2012 al Comisiei din 9 noiembrie 2012 pentru Regulamentul (CE) nr. 116/2009 al Consiliului privind exportul bunurilor culturale (text codificat), CELEX 32012R1081, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L nr. 324 din 22 noiembrie 2012.

Modificările operate la Legea nr. 280/2011 privind protejarea patrimoniului cultural mobil (Legea nr. 108/2025 [link](#)) au consolidat protecția patrimoniului cultural mobil prin alinierea la standardele UE, fortificarea competențelor Ministerului Culturii și clarificarea procedurilor de evidență, recuperare și prevenire a traficului ilicit de bunuri culturale. Amendamentele la Legea nr. 280/2025 transpun:

– art. 1 și Anexa I secțiunea A din Regulamentul (CE) nr. 116/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind exportul bunurilor culturale (versiune codificată), publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 39 din 10 februarie 2009, CELEX: 32009R0116;

– parțial art. 1–6, 8–12, 14, 16 și 17 din Directiva 2014/60/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 privind restituirea bunurilor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1024/2012 (reformare) (Text cu relevanță pentru SEE), astfel cum a fost rectificată prin Rectificarea la Directiva 2014/60/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 privind restituirea obiectelor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui

stat membru și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1024/2012, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 159 din 28 mai 2014, CELEX: 32014L0060.

Prevederile netranspuse vor fi aplicabile pentru Republica Moldova după data aderării.

Cu referire la *Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2021/1079 al Comisiei din 24 iunie 2021 de stabilire a unor norme detaliate pentru punerea în aplicare a anumitor prevederi ale Regulamentului (UE) 2019/880 al Parlamentului European și al Consiliului privind introducerea și importul bunurilor culturale* [link](#), acesta nu este transpus în legislația națională, transpunerea parțială urmând a fi realizată prin modificarea Hotărârii Guvernului nr. 470/2023 pentru punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 280/2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil³. Prevederile netranspuse ale Regulamentului vor fi aplicabile pentru Republica Moldova după data aderării.

În perioada 01-03.04.2025, la Chișinău, a avut loc Training-ul Regional UNESCO privind combaterea traficului ilicit de bunuri culturale, organizat sub egida UNESCO. Evenimentul a reunit experți și oficiali din România, Ucraina, Polonia, Ungaria, Slovacia și Republica Moldova, reprezentând un pas concret în sprijinul patrimoniului cultural ucrainean și al promovării păcii și dialogului intercultural. Ca urmare, au beneficiat de instruire 42 participanți.

În octombrie 2025, a fost lansată a 2-a ediție Programului de Microcalificare în Managementul Patrimoniului Cultural Mobil (pentru perioada octombrie -decembrie). Programul este organizat de către Serviciul de Evidență și Circulație a Bunurilor Culturale Mobile în parteneriat cu Ministerul Culturii și USM. Acesta urmărește dezvoltarea competențelor necesare în prevenirea traficului ilicit de bunuri culturale și gestionarea patrimoniului cultural mobil. La moment, beneficiază de acest program reprezentanți din muzeele locale, APL I și APL II, Serviciul Vamal al Republicii Moldova, PCCOCS și Inspectoratul General de Poliție.

Turism cultural

Luând în considerare faptul că atât la nivelul UE, cât și la nivel global, este recunoscut într-o măsură din ce în ce mai mare rolul dezvoltării sectorului turistic în redresarea și creșterea economică și în contextul includerii turismului în domeniile naționale strategice prioritare, a fost ratificat Acordul parțial extins al rutelor culturale europene [link](#)

Accederea la Acord va contribui la conservarea unui patrimoniu divers prin itinerare turistice tematice, alternative și proiecte culturale. La data de 20.04.2023, Acordul Parțial Extins a intrat în vigoare pentru Republica Moldova, contribuind astfel la crearea condițiilor de promovare a țării ca destinație turistică.

În 2021, Republica Moldova a aderat la Ruta cultural-turistică a Bisericii din Lemn care cuprinde și România, precum și la Ruta Meșteșugarilor. Ruta Bisericii din Lemn din România și Republica Moldova include 183 de lăcașe de cult din România și 7 biserici de lemn din RM, având drept scop dezvoltarea turismului religios. Ruta Meșteșugarilor este destinată promovării și valorificării a 20 de meșteri populari din 14 localități din diferite regiuni ale RM, care dispun de diverse abilități: sculptură în lemn, sculptură în metal, țesut la război, costumelor naționale ș.a. [link](#)

1.2 Cadrul Administrativ Implementarea acquis-ului la capitolul 26 Educație și Cultură pe dimensiunile – Tineret, Sport și Cultură este în primul rând competența directă a Ministerului Educației și Cercetării și a Ministerului Culturii. Autoritățile la nivel central responsabile de sectoare sunt Guvernul Republicii Moldova, care aprobă politicile de stat în domeniu:

³ Acțiune planificată în PNA, Capitolul 29. Uniunea Vamală, Anexa A.

Ministerul Educației și Cercetării, elaborează politici sectoriale în domeniile tineret și sport, iar agențiile subordonate, federațiile sportive sunt responsabile de implementarea politicilor.

Personalul: efectiv limită a Ministerului Educației și Cercetării – 123 / angajați – 90.

Ministerul Culturii, elaborează politici sectoriale în domeniul cultură și patrimoniu național, turism și mass-media, instituțiile publice concertistice, teatrale, bibliotecile, muzeele, instituțiile publice din domeniile educației, cercetării și inovării, precum și autoritățile administrației publice locale de nivelul I și II fiind entitățile implementatoare.

Personal efectiv limită – 54 / angajați – 46.

Implementarea politicilor în domeniu se realizează și prin intermediul mai multor agenții de implementare, precum:

- *Agenția Națională pentru Dezvoltarea Programelor și Activităților pentru Tineret* coordonează implementarea programelor și serviciilor de stat în domeniul tineretului. Personal: efectiv limită –16 / angajați – 10;
- *Centrul pentru Tehnologii Informaționale în Educație (CTICE)*, care coordonează aspectele legate de formarea competențelor digitale și asigură funcționalitatea sistemelor IT;
- *Federațiile Sportive*;
- *Oficiul Național de Dezvoltare a Culturii (ONDC)* gestionează Fondul național al culturii și selectează proiectele culturale și editoriale care vor fi finanțate din bugetul de stat.
Personal: efectiv limită –22 / angajați – 11;
- *Centrul Național de de Cultură Tradițională (CNCT)* asigură aplicarea politicilor de protejare în teritoriu, în special în comunitățile purtătoare de patrimoniu, susține prin măsuri concrete viabilitatea patrimoniului cultural imaterial și transmiterea lui către tânăra generație, inventariază elementele acestuia, conservând informațiile pe diverse suporturi moderne
Personal: efectiv limită –31 / angajați – 25;
- *Camera Națională a Cărții (CNC)* constituie, dezvoltă,, administrează, cercetează și conservează patrimoniul documentar național;
Personal: efectiv limită –29 / angajați – 27;
- *Centrul Național al Cinematografiei (CNC)* implementează politica de stat în domeniul cinematografiei, protejează, dezvoltă și pune în valoare patrimoniul cinematografiei naționale;
Personal: efectiv limită –16 / angajați – 10;
- *Serviciul de evidență și circulație a bunurilor culturale mobile (SECBCM)* responsabil de evidența patrimoniului cultural mobil și de circulația bunurilor culturale mobile;
Personal: efectiv limită –7 / angajați – 5;
- *Institutul Patrimoniului Cultural (IPC)* organizează și desfășoară cercetări în domeniile arheologie, etnologie și studiul artelor;
Personal: efectiv limită –43 / angajați – 43;
- *Agenția de Inspectare a Monumentelor (AIM)* inspectează pe teren monumentele de istorie, artă și arhitectură și zonele lor de protecție, precum și asigură controlul/supravegherea respectării prevederilor legislației în vigoare în domeniul ocrotirii monumentelor;
Personal: efectiv limită –7/ angajați – 5;
- *Agenția Națională Arheologică (ANA)* activează în scopul implementării politicii de stat în domeniul protejării și valorificării patrimoniului arheologic;
Personal: efectiv limită –16 / angajați – 16;
- *Oficiul Național al Turismului (ONT)* coordonează și organizează activitățile orientate spre dezvoltarea și promovarea turismului receptor și intern, conform strategiilor și programelor aprobate de Guvern;
Personal: efectiv limită –25 / angajați – 13.

În procesul de elaborare a politicilor în domeniile ce țin de capitolul de negocieri 26, domeniile tineret, sport și cultură sunt implicate și alte ministere:

- Ministerul Finanțelor, care aprobă Cadrul bugetar pe termen mediu și Legea bugetului de stat;
- Ministerul Muncii și Protecției Sociale, angajabilitatea tinerilor inserția pe piața muncii;
- Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Apărării, Ministerul Sănătății și Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, în comun cu care se realizează o serie de proiecte comune pentru tineri;

Complexitatea reformelor ce vizează aspectele de integrare europeană denotă necesitatea stringentă de a crește capacitățile umane ale acestor instituții, precum și a instituțiilor din subordinea acestora.

2. Planuri de viitor

II.1 Planuri legislative, tineret

- Cadrul normativ secundar pentru implementarea noii Legi cu privire la activitatea de voluntariat;
- Hotărârea de Guvern pentru aprobarea Programului de implementare a Strategiei Tineret 2030 pentru perioada 2027-2030;
- Pilotarea unui program pentru implicarea tinerilor în consultări privind politicile locale, regionale, naționale și europene (Dialogul cu Tinerii).

II.2 Planuri legislative, sport

Pentru alinierea sectorului sport la rigorile și actele UE, în plan legislativ, vor fi aprobate:

- Ordin al ministrului cu privire la organizarea și funcționarea cluburilor sportive;
- Ordin al ministrului cu privire la organizarea și funcționarea federațiilor sportive naționale;
- Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Programului de implementare a Strategiei Sport 2030 pentru perioada 2026-2028;
- Hotărârea de Guvern cu privire la aprobarea Regulamentului de funcționare a Sistemului Informațional de Management al Datelor din domeniul Sport.

II.3 Planuri legislative, cultură

Pentru alinierea sectorului cultură la acquis UE, la nivel de politici publice, vor fi aprobate :

- Programul de implementare, pentru anii 2026-2030 a Strategiei pentru cultură și patrimoniu 2025 - 2035.

Totodată, urmează a fi aprobate mai multe acte normative în următoarele domenii:

Domeniul arte, industriei creative și educație artistică:

- Adoptarea Legii privind Statutul omului de creație;
- Modificarea Hotărârii de Guvern nr. 846/2015 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 116/2014 cinematografiei;
- Adoptarea Legii privind aderarea la Fondul cultural european „Eurimages”;
- Adoptarea Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea Metodologiei de stabilire și plată a subvențiilor din bugetul de stat pentru teatrele, circurile și organizațiile concertistice de drept public;
- Adoptarea Hotărârii de Guvern privind procedurile de acordare a indemnizațiilor de merit și Regulamentul de funcționare a Comisiei Naționale pentru acordarea indemnizației de merit;

- Emiterea Ordinului cu privire la aprobarea Registrului artiștilor liber – profesioniști;

Domeniul patrimoniu cultural:

- Adoptarea Legii privind protejarea monumentelor istorice;
- Adoptarea Legii privind crearea Fondului național pentru protejarea patrimoniului cultural imobil;
- Adoptarea Hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea Conceptului Sistemului Informațional de interoperabilitate a bazelor de date în domeniul bunurilor culturale mobile.

În contextul reformei instituționale în domeniul patrimoniului cultural, urmează a fi întreprinse următoarele acțiuni:

- Adoptarea Hotărârii de Guvern cu privire la organizarea și funcționarea Institutului Patrimoniului Cultural;
- Adoptarea Hotărârii de Guvern cu privire la organizarea și funcționarea Agenției de Inspectare a Monumentelor.

Turism cultural

- Aprobarea Ghidului de dezvoltare a rutelor culturale la nivel european.

Aprobarea Ghidului va asigura un cadru clar și practic pentru crearea și dezvoltarea rutelor culturale, cu un accent special pe alinierea la standardele europene. Acest obiectiv este esențial pentru a facilita cooperarea transfrontalieră, promovarea patrimoniului cultural și stimularea dezvoltării turistice durabile.

2.1 Implementarea acquis-ului și consolidarea capacităților administrative, tineret

Acțiunile de implementare a politicilor în domeniul tineretului se vor axa pe:

- Pilotarea modelului Eu Youth Dialogue în Republica Moldova prin: elaborarea și implementarea unui Program de pilotare, operaționalizarea unui Grup Național pe Tineret și realizarea unor sesiuni de informare pentru consolidarea capacităților, precum și realizarea unor Forumuri anuale de dialog pentru tineret;
- Crearea Centrului de Resurse și Cercetare în domeniul tineret pe lângă Agenția Națională pentru Dezvoltarea Programelor și Activității de Tineret, care de asemenea va fi axat pe consolidarea capacităților tinerilor;
- Elaborarea și aprobarea cadrului de referință a competențelor dobândite în cadrul programelor de voluntariat
- Consolidarea capacităților instituționale ale Centrelor de Tineret din țară.
- Implementarea Programului Guvernamental „Programul de dezvoltare a Centrelor de tineret 2030”;
- Elaborarea Programului de suport pentru structurile de autoguvernare studențești
- Implementarea Programului de suport pentru consolidarea Consiliilor elevilor.

2.2 Implementarea acquis-ului și consolidarea capacităților administrative, sport

În domeniul Sportului activitățile de implementare se vor axa pe:

- Promovarea sportului pentru toți și a modului sănătos de viață prin organizarea unei serii de evenimente internaționale și naționale precum: ”Săptămâna Europeană a Sportului”, „Săptămâna mișcării în Republica Moldova” ; Forumul Sportiv al Republicii Moldova;

- Actualizarea cadrului normativ secundar în domeniul sportului pentru alinierea la prioritățile Agendei Europene în domeniul sportului prin aprobarea Contractului și Acordurilor de colaborare cu Federațiile sportive; aprobarea Foii de parcurs cu privire la integrarea obiectivelor de dezvoltare durabilă în domeniul sportului de masă;
- Fortificarea activității Comisiei consultative pe lângă Ministerul Educației și Cercetării cu privire la politicile și programele guvernamentale de sport de masă/mod sănătos de viață/manipulări în sport; .
- Operaționalizarea Platformei Naționale pentru Integritate în Sport
- Dezvoltarea și implementarea programului de profesionalizare și creștere a competențelor antrenorilor.

2.3. Implementarea acquis-ului și consolidarea capacităților administrative, cultură

În vederea realizării Programului de implementare, pentru anii 2026-2030, a Strategiei pentru cultură și patrimoniu 2025 - 2035 și a Programului „Europa Creativă” va fi asigurată:

- Implementarea programelor de traduceri, editare a cărții și revistelor culturale în vederea susținerii industriei cărții și lecturii publice;
- Implementarea programelor de dezvoltare culturală locale;
- Implementarea programului de sprijin pentru organizațiile necomerciale în promovarea și realizarea proiectelor culturale, inclusiv pentru reprezentanții diasporei;
- Susținerea sectorului independent prin sisteme de bună guvernare, cadru normativ și de politici comun;
- Crearea și operaționalizarea Biroului Europa Creativă;
- Integrarea centrelor de excelență și inovații din sectorul industriilor creative la rețeaua europeană European Creative Hubs Network pentru programe de mobilitate și dezvoltare creativă;
- Crearea unui mecanism de subvenționare pentru teatre, circuri și organizații de concerte de drept public;
- Instituirea și operaționalizarea unei platforme integrate de gestionare a fondurilor publice pentru cultură;

De asemenea, va fi asigurată:

- Dezvoltarea și promovarea cooperării culturale cu țările partenere prin activități de diplomatie culturale;
- Susținerea activităților creative ale artiștilor independenți;
- Organizarea și desfășurarea concursului proiectelor pentru accesarea programelor de rezidență și mobilitate artistică și culturală prin intermediul Fondului național al culturii;
- Organizarea concursului proiectelor pentru accesarea programelor de rezidență și mobilitate artistică și culturală prin intermediul Fondul național al culturii;
- Modernizarea programelor de formare profesională continuă pentru artiști și manageri culturali în conformitate cu standardele europene.

În domeniul cinematografic, se preconizează:

- Inventarierea patrimoniului cinematografic;
- Crearea Cinematecii de Film;
- Promovarea patrimoniului cinematografic național;
- Susținerea distribuției cinematografice prin intermediul Platformei „Europa Cinemas”
- Crearea bazei de date a patrimoniului cinematografic;
- Digitalizarea patrimoniului cinematografic național;
- Integrarea patrimoniului cinematografic național în circuitul patrimoniului audiovizual european;

- Integrarea patrimoniului cinematografic național în activități educative;
- Promovarea producțiilor cinematografice prin intermediul Platformei „Europa Cinemas”;
- Aderarea la EFAD (Agenția Europeană a Fondurilor de Film) și promovarea cinematografiei autohtone prin parteneriate;
- Cofinanțarea producțiilor cinematografice naționale prin intermediul Fondul cultural european „Eurimages”.

În domeniul patrimoniului cultural:

- Dezvoltarea sistemului informațional de interoperabilitate a bazelor de date în domeniul bunurilor culturale mobile;
- Dezvoltarea S.I. „Inventarul monumentelor”;
- Elaborarea programelor de formare profesională continuă în domeniul patrimoniului cultural inclusiv pentru specialiștii implicați în reabilitarea monumentelor istorice (arhitecți, ingineri etc.), precum și pentru reprezentanții structurilor de forță implicați în prevenirea și combaterea traficului ilicit de bunuri culturale și specialiștii din domeniul patrimoniului cultural responsabili de gestionarea bunurilor culturale;
- Digitalizarea patrimoniului cultural și valorificarea acestuia prin soluții digitale interactive, precum și utilizarea tehnologiilor digitale în proiectarea și prezentarea expozițiilor muzeale, pentru facilitarea accesului, interpretării și participării publicului;
- Inventarierea monumentelor istorice în scopul monumentelor istorice în scopul identificării celor cu valoare culturală națională excepțională;
- Restaurarea și valorificarea monumentelor istorice, și edificiilor culturale, prin integrarea acestora în circuitele turistice și în procesele de revitalizare participativă a zonelor istorice, cu implicarea activă a comunităților locale, a autorităților publice și a actorilor economici
- Elaborarea și depunerea dosarelor de nominalizare pentru înscrierea bunurilor/elementelor de patrimoniu cultural material și imaterial în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO și/sau în Lista Reprezentativă a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității, precum și promovarea acestora pe plan internațional;
- Organizarea și desfășurarea activităților de promovare și valorificare a patrimoniului cultural, inclusiv sensibilizarea arhitecților, dezvoltatorilor, autorităților publice, comunităților locale și publicului larg privind valoarea și semnificația patrimoniului cultural, inclusiv a bunurilor și elementelor înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO și în Lista Reprezentativă a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității;
- Elaborarea unui studiu național de evaluare și management al riscurilor care afectează patrimoniul cultural, inclusiv în contextul schimbărilor globale.

În domeniul turismului cultural, va fi asigurată:

- Organizarea acțiunilor de promovare a rutelor culturale europene, pentru actorii din industria turismului din Republica Moldova;
- Cartografierea națională a rutelor culturale;
- Aderarea Republicii Moldova la rutele culturale europene.

3. Aspecte financiare (estimarea costurilor)

Costurile estimative pentru realizarea acțiunilor legislative pentru domeniul culturii constituie 1744.73 mii lei, dintre care:

- 1455.52 mii lei – costuri acoperite din bugetul de stat;

Costurile estimative pentru implementarea acquis-ului UE și consolidarea capacităților administrative reprezintă 474288.62 mii lei, dintre care:

- 342538.61 mii lei costuri acoperite din bugetul de stat;
- 132750.00 mii lei – costuri neacoperite.

Costurile de la bugetul de stat sunt racordate la planificarea bugetară anuală și la Cadrul bugetar pe termen mediu. Costurile de implementare vor crește pe măsura în care vor fi identificate noi surse de finanțare de la parteneri, precum și calcularea costurilor pentru unele acțiuni cu statut de – resurse nedeterminate.